

A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet rövid története

1873. március 6-án érkezett Budapestre feleségével Meyer Henrik.¹ Ő is Oncken tanítványa volt.² 1874. december 27-én bemerítette az első tagokat, így megalakult az első budapesti, német nyelvű baptista gyülekezet.³

Novák Antal bibliaárus által eljutott a baptista tanítás Nagyszalontára is.⁴ 1874 őszén Kornya Mihály (1844-1917) részt vett a Lajos János puskaműves házában Novák által tartott bibliaórákon.⁵ 1875. augusztus 26-án Kornya Mihály⁶ hét társával együtt bemerítkezett Meyer Henrik által Békésgyulán a Fehér-Körös vizében, és ezzel Szalontán megalakult⁷ Magyarország első magyar baptista gyülekezete.⁸

1877. novemberében Johann Fridrich Oncken hamburgi prédikátor és Meyer Henrik Budapestről Szalontára jött, és a környékbeli missziómunkások, valamint a szalontai testvérek részvételével bibliakonferenciát tartott.⁹ Ekkor hasznos tanácsokkal látták el a missziómunkára készülöket. Ez alkalommal Kornya Mihályt gyülekezeti vénné avatták, ezzel felhatalmazva az úrvacsora és a bemerítés szolgálatára.¹⁰ Kornya Mihály 1878. pünkösd másodnapján első misszióújtjára Balogh László társaságában Biharugrára,¹¹ később távolabbi és egyre távolabbi vidékeket bejárva hirdette az evangéliumot. Kornya Mihály az európai baptizmus egyik legeredményesebb missziómunkása: egyedül több mint 11.000 hitvallót merített alá!¹²

Szalárdot, mint a környéken legnagyobb községet, néhány más Bihar megyei községgel (Bihardiószeg, Bihar) együtt szemelte ki Kornya Mihály, ahol missziómunkát kezdjen, hogy később a gyülekezet megerősödve a vidék missziós központjává váljon.¹³ Kornya Mihály már 1886-ban¹⁴ felkereste Szalárdot, hogy ott idejében alapot vethessen a baptista missziónak. Első látogatása során szép számú hallgatóság előtt hirdette az evangéliumot. Hallgatóit hívta a megtérésre, és a hitvalló bemerítés gyakorlására buzdította. Ez a próbálkozása sikertelennek bizonyult: Kornya Mihály az éjszakát a falu melletti szérűn, egy szénakazal tövében töltötte. Közel öt évnek kellett eltelnie, hogy folytatódhasson az elkezdett munka.¹⁵ Eb-

1 Gerzsenyi László, Miklya Luzsányi Mónika, *Mindeddig... az első magyarországi baptista gyülekezet története*, (Budapest: Harmat - Wesselényi utcai Baptista Gyülekezet, 2007), 11.

2 Meyer Henrik, *Önéletrajz*, kézirat, (Budapest: Magyarországi Baptista Egyház Levéltára, é. n.), 8.

3 Gerzsenyi László, Miklya Luzsányi Mónika, *Mindeddig... az első magyarországi baptista gyülekezet története*, 16.

4 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, (Szalárd: Kiadja a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet, 2011), 9.

5 Kirner A. Bertalan, *Kornya Mihály baptista úttörő paraszt-apostol krónikája*, (Budapest: Felelős kiadó Fortin László, 1990), 45.

6 Borzási István, „Emlékezzél meg az ősidőkről!”, (Oradea: Emánuel Egyetemi Kiadó, 2010), 44.

7 Lásd még a 2.6 Pünkösd, a Gyülekezet születésének ünnepe c. részt.

8 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 9.

9 Kirner A. Bertalan, *Kornya Mihály baptista úttörő paraszt-apostol krónikája*, 55.

10 A Kirner A. Bertalan, *Kornya Mihály krónikája* c. egyháztörténeti műben ez az adat szerepel. Kirner A. Bertalan, *Kornya Mihály krónikája, Néprajzi és egyháztörténeti emlékek*, 56. Újabb kutatások eredményeként azonban meg lett állapítva, hogy ez alkalommal Kornya Mihály diakónussá lett felavatva. Lásd: Meyer Henrik, *Önéletrajz*, kézirat, 53.

11 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 9.

12 Kirner A. Bertalan, *Kornya Mihály baptista úttörő paraszt-apostol krónikája*, 93-95.

13 Kiss László, *Szalárd, mint a Berettyó-menti missziós tájak központja*, kézirat, (Nagyvárad: Erdélyi Magyar Baptista Levéltár, 1991), 1.

14 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 13.

15 Lásd még az 1.4 A baptizmus megjelenése és fejlődése Szalárd községben c. részt.

ben az időszakban Szalárdnak 1913 magyar ajkú lakosa volt.¹⁶

A Szalárd községhez tartozó Hegyközszentimre neves szülötte Sámsoni István.¹⁷ 1864-ben egyszerű földműves családban született,¹⁸ és nevelkedett fel. Mint fiatalember, a katonai szolgálatot a huszárok között Bukovinában, Szadagóra községben töltötte, ahol megtért, és megváltozott az élete.¹⁹ 1890. május 11-én Kornya Mihály által Bihardiószegen²⁰ öt társával együtt bekerítkezett.²¹ Ezek között volt többek között Alaffi Zsigmond²² és Balázsházi Lajos. Ezzel Hegyközszentimrén hat taggal megalakult a baptista gyülekezet.²³

Így ebből a csoportból került ki és lett Kornya Mihály munkatársa a missziómunkában Szalárdtól elkezdve egész a Szilágyságig Sámsoni István²⁴ és Alaffi Zsigmond,²⁵ akik a magyar baptista mozgalom történelmi jelentőségű úttörő munkásai lettek. A bihardiószegi testvérek segítségével újra elkezdik az úttörő munkát Szalárdon²⁶ Kornya Mihály irányítása alatt, aminek 1891-ben meg is lett az eredménye. November 12-én nagyszámú nép előtt a Berettyó folyóban,²⁷ az egykori Adorján vár mellett újszövetségi bekerítésben részesült Kornya Mihály által²⁸ a szalárdi gyülekezet első 12 alapító tagja.²⁹ A gyülekezet irattárában található a korabeli anyakönyv *Baptisták – anyakönyv a felvettekről* címmel. Az ebben található adatok szerint az alapító tagok névsora a következő:³⁰

1. Kerekes András	7. Sípós Imre
2. Szabó Zsuzsánna	8. Elek György
3. Farkas Zsigmond	9. Veres Sára
4. Pál Sándor	10. Lőrinczi Mihály
5. Varga Dániel	11. Elek Juliánna
6. Kocsis Sándor	12. Erdőháti Károly

16 Id. Elek Dániel, id. Elek Béla, *A Szalárdi Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, (Szalárd: a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet Archívuma, 1991), 1.

17 Lásd még az *1.13 Sámsoni István (1864-1933) baptista úttörőmunkás és kerületi prédikátor életrajza* c. részt.

18 Zeffér Antal, *Hegyközszentimrei krónika, Emlékirat!*, kézirat, (Nagyvárad: Erdélyi Magyar Baptista Levéltár, é. n.), 1.

19 Uo. 1-2.

20 Zeffér Antal, *Id. Sámsoni István prédikátor életrajza*, kézirat, (Nagyvárad: Erdélyi Magyar Baptista Levéltár, é. n.), 1.

21 Zeffér Antal, *Hegyközszentimrei krónika, Emlékirat!*, kézirat, 2.

22 Kiss László, *Alaffi Zsigmond életrajza bekerítésének századik évfordulójára*, kézirat, (Nagyvárad: Erdélyi Magyar Baptista Levéltár, é. n.), 1.

23 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 15.

24 Lásd még az *1.13 Sámsoni István (1864-1933) baptista úttörőmunkás és kerületi prédikátor életrajza* c. részt.

25 Lásd még az *1.9 Bozsódi Zsigmond (1842-1920) baptista prédikátor és körzeti munkás életrajza* c. részt.

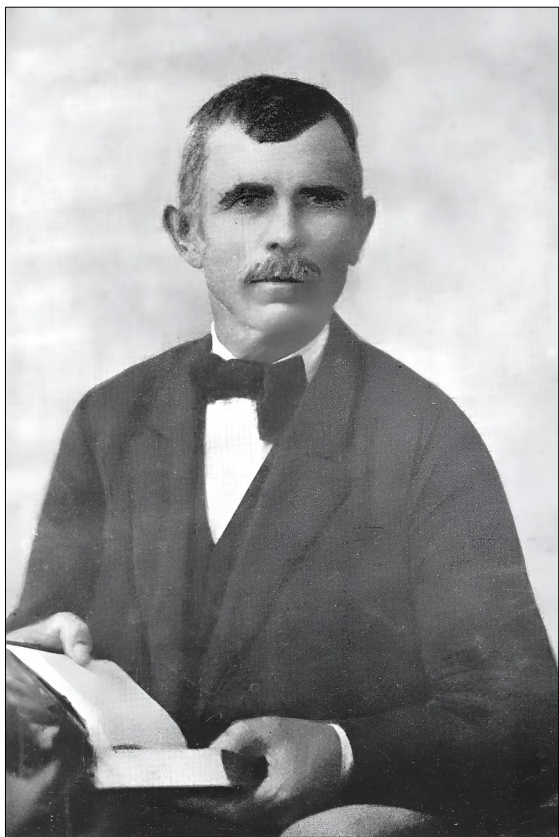
26 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 15.

27 Kirner A. Bertalan, *Kornya Mihály baptista úttörő paraszt-apostol krónikája*, 120.

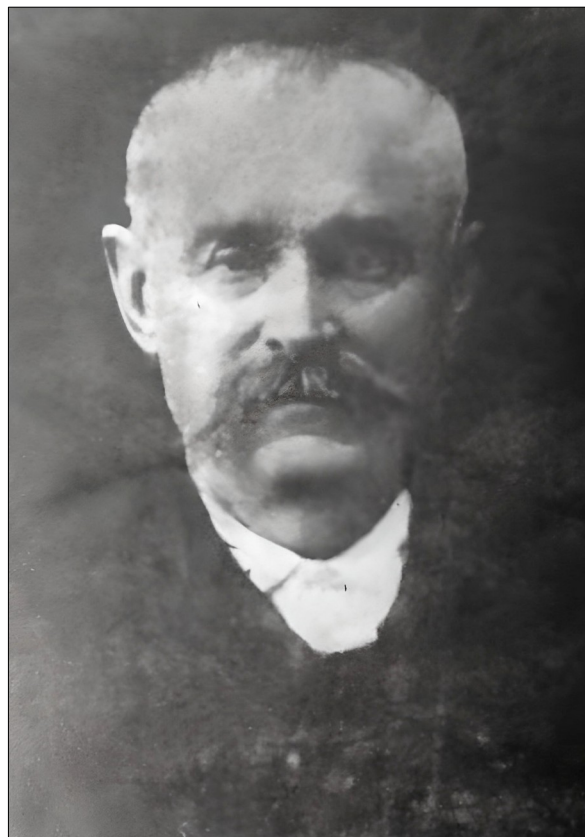
28 Id. Elek Dániel, id. Elek Béla, *A Szalárdi Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 1.

29 Kiss László, *Szalárd, mint a Berettyó-menti missziós tájak központja*, kézirat, 2.

30 *Baptisták – Anyakönyv a felvettekről*, kézirat, (Szalárd: a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet Archívuma, é. n.), 3. n. 2.

Kornya Mihály, parasztproféta,
baptista úttörőmunkás (1844-1917)

Alaffi Zsigmond, baptista úttörőmunkás,
Hegyközszentimrén született
(1862-1941)

Korabeli bemeztés Szalárdon a Berettyó folyóban

A kezdeti nehézségek után a következő években bemerítések sora és a bemerítést önként kérők sokasága követte példájukat.³¹

1. 1891. november 12-én 12 személy – Elek György csoportja³²
2. 1892. október 14-én 13 személy – Kocsis István csoportja³³
3. 1893-ban 22 személy – Bozsódi Zsigmond³⁴ és Deák Sándor csoportja³⁵
4. 1894-ben 21 személy – id. Király András csoportja³⁶
5. 1895. július 11-én 9 személy – Kerekes Margit csoportja³⁷
6. 1897. június 7-én 6 személy – id. Elek Lajos csoportja³⁸

Kornya Mihály³⁹ által bemerített megtérők, akik a szalárdi gyülekezet tagjai lettek 1897-ig, összesen 83 személy.⁴⁰

A gyülekezeti összejöveteleket Ilyés Lajos Danca-parti házánál⁴¹ tartják, de a megnövekedett taglétszám miatt elhatározták, hogy imaházat építenek.⁴² 1896-ban Pál Sándor által erre a célra a gyülekezetnek ajándékozott üres telekre Papp József vezetésével egy év alatt felépült az imaház, amit 1897-ben ünnepélyes keretek között meg is nyitottak.⁴³ Ezt követően a közösség tovább fejlődött, és az évek során újabb bemerítések következtek.⁴⁴

1904-ben a faluban tűzvész pusztított,⁴⁵ sok ház leégett, ezek között több gyülekezeti tagnak a háza is.⁴⁶ Ennek ellenére komoly anyagi áldozatok árán a gyülekezet az erdélyi baptista gyülekezetek közül elsőként vásárolt orgonát⁴⁷ Susenik János orgonaépítő mestertől. Ezen a hangszeren először Fodor Gyula helyi református kántortanító játszott.⁴⁸

31 Id. Elek Dániel, id. Elek Béla, *A Szalárdi Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 1.

32 *Baptisták – Anyakönyv a felvettekről*, kézirat, 3. n. 2.

33 *Baptisták – Anyakönyv a felvettekről*, kézirat, 3-5. n. 2.

34 *Baptisták – Anyakönyv a felvettekről*, kézirat, 5. n. 2. Kelemen Sándor Tomi, *Bozsódi Zsigmond rövid életrajza*, kézirat, (Szalárd: Kelemen Sándor Tomi dokumentumgyűjteménye, 2012. június 8), 1.

35 *Baptisták – Anyakönyv a felvettekről*, kézirat, 5-9. n. 2. Kirner A. Bertalan, *Kornya Mihály baptista úttörő paraszt-apostol krónikája*, 120.

36 *Baptisták – Anyakönyv a felvettekről*, kézirat, 7-11. n. 2. Kirner A. Bertalan, *Kornya Mihály baptista úttörő paraszt-apostol krónikája*, 127.

37 *Baptisták – Anyakönyv a felvettekről*, kézirat, 11. n. 2. Kirner A. Bertalan, *Kornya Mihály baptista úttörő paraszt-apostol krónikája*, 127.

38 *Baptisták – Anyakönyv a felvettekről*, kézirat, 13. n. 2. Kirner A. Bertalan, *Kornya Mihály baptista úttörő paraszt-apostol krónikája*, 127.

39 Lásd még az 1.6 *Kornya Mihály palástja* c. részt.

40 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 21.

41 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 21-23.

42 Kiss László, *Szalárd, mint a Berettyó-menti missziós tájak központja*, kézirat, 2.

43 Id. Elek Dániel, id. Elek Béla, *A Szalárdi Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2.

44 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 27.

45 Id. Elek Dániel, id. Elek Béla, *A Szalárdi Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2.

46 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 28.

47 Lásd még az 1.15 „*Száz éve már, hogy tart a kegyelem...*” 100 éve alakult meg a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet énekkara c. részt.

48 Id. Elek Dániel, id. Elek Béla, *A Szalárdi Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2.

Az 1897-ben felépült első szalárdi magyar baptista imaház

Szalárd jeles szülötte Bozsódi Zsigmond.⁴⁹ 1842. március 31-én született, református családban, foglalkozása szerint egyszerű pásztorember volt. Egy alkalommal a helyi templomban hallva a Jó Pásztorról hirdetett Igét, Isten Lelke megérintette. Kapcsolatba került a nemrég megalakult⁵⁰ helyi baptista gyülekezettel, és hamarosan megtért.⁵¹ 1893-ban Kornya Mihály által bementített⁵² a Berettyó vizében.⁵³ Gyülekezeti megbízatást kapott a szolgálatra, majd rövidesen vénné avatták,⁵⁴ Elek Lajost és Deák Sándort pedig diakónussá.⁵⁵ Ők lettek a szalárdi gyülekezet első avatott munkásai. Bozsódi⁵⁶ körzeti prédikátorként szolgált a szalárdi gyülekezetben és körzetében. 1916-tól a szentimrei gyülekezet csatlakozik a körzethez.⁵⁷ Az évek folyamán több bementítést tartott; az 1920. január 23-án bekövetkezett haláláig az Országos Bizottság tagjaként részt vett a Szabad Baptisták Szövetségének munkájában.⁵⁸

Ez idő alatt tovább gyarapodott a közösség.⁵⁹ 1914. január 26-án 37 taggal megalakult a

49 Lásd még az 1.9 Bozsódi Zsigmond (1842-1920) baptista prédikátor és körzeti munkás életrajza c. részt.

50 Lásd még a 2.6 Pünkösöd, a Gyülekezet születésének ünnepe c. részt.

51 Kelemen Sándor Tomi, Bozsódi Zsigmond rövid életrajza, kézirat, 1.

52 Lásd még az 1.6 Kornya Mihály palástja c. részt.

53 Baptisták – Anyakönyv a felvettekről, kézirat, 5. n. 2. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 28.

54 Kiss László, Szalárd, mint a Berettyó-menti missziós tájak központja, kézirat, 2.

55 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 30.

56 Lásd még az 1.13 Sámsoni István (1864-1933) baptista úttörőmunkás és kerületi prédikátor életrajza c. részt.

57 Kiss László. Krónika, a Hegyközszentimrei Magyar Baptista Gyülekezet megalakulásának története.

kézirat,)Nagyvárad: Erdélyi Magyar Baptista Levéltár, é. n.), 4.

58 Szövetségünk szervezése, In: Az Igazság tanúja, XXIV. évfolyam, 11. szám, (Budapest: Kiadja a Magyarországi Baptista Szövetség, 1918. június 1), 123-128. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 44.

59 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar

négyszólamú énekkar,⁶⁰ amely azóta folyamatosan működik.⁶¹

A gyülekezet történetét három nagy időszakra oszthatjuk:

1. Az úttörő missziómunkások kora (1891-1955)⁶²
2. A teológiai szemináriumot végzett lelkipásztorok kora (1955-1992)⁶³
3. A kommunizmus utáni (1992-től napjainkig)⁶⁴

1. Az úttörő missziómunkások kora 1891-től,⁶⁵ a gyülekezet megalakulásától 1955-ig, az első Bukaresti Teológiai Szemináriumot végzett lelkipásztor szolgálatba állásáig egy hosszabb időszakot foglal magában. Fő jellemzője a szalárdi baptista gyülekezet dinamikus számbeli és lelki növekedése. Ebből az időszakból 55 ismert bemenetési ünnepélyt tartunk számon.⁶⁶

Az első időszakban 1891 és 1955 között a következő úttörő, laikus körzeti munkások vállaltak komoly feladatot a gyülekezet megalapításában és fejlődésében: Kornya Mihály 1891-től 1912-ig,⁶⁷ illetve mint országos vezető 1917. január 3-án bekövetkezett haláláig;⁶⁸ Bozsódi Zsigmond⁶⁹ 1912 és 1920 között;⁷⁰ Simon István⁷¹ 1923-tól 1941 áprilisáig; Hubert Szabó János feltehetően 1941-től 1947-ig; Körösi Béla 1947-től 1955-ig.⁷² A gyülekezet vezetője a kezdeti időktől 1925-ig Deák Sándor diakónus, 1925 és 1940 között Elek Lajos diakónus, 1940-től 1961-ig pedig Cséki János volt.⁷³

1891-ben a gyülekezet megalakulása,⁷⁴ 1897-ben az imaházmegnyitó,⁷⁵ 1906-ban az orgonavásárlás,⁷⁶ Bozsódi Zsigmond⁷⁷ és társainak felavatása és munkába állítása,⁷⁸ számos

Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 27-34.

60 Lásd még az 1.15 „Száz éve már, hogy tart a kegyelem...” 100 éve alakult meg a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet énekkara c. részt.

61 Z. I., Örömnapp Bihar-Diószegezen és Szalárdon, In: *Az Igazság tanúja*, XX. évfolyam, 5. szám, (Budapest: Kiadja a Magyarországi Baptista Szövetség, 1914. március 1), 72-73.

62 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 7-102.

63 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 103-176.

64 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 177-199.

65 Lásd még az 1.4 A baptizmus megjelenése és fejlődése Szalárd községben c. részt.

66 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 7-102.

67 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, (Nagyvárad: Erdélyi Magyar Baptista Levéltár, é. n.), 3.

68 Meyer Henrik, Kornya Mihály, In: *Az Igazság tanúja*, XXIII. évfolyam, 2. szám, (Budapest: Kiadja a Magyarországi Baptista Szövetség, 1917. január 15), 22-23. Kirner A. Bertalan, *Kornya Mihály baptista úttörő paraszt-apostol krónikája*, 195-199. Bereczki Lajos, szerk., „Krisztusért járva követségben”, (Budapest: Baptista Kiadó, 1996), 127.

69 Lásd még az 1.9 Bozsódi Zsigmond (1842-1920) baptista prédikátor és körzeti munkás életrajza c. részt.

70 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 3.

71 Lásd még az 1.5 Simon István (1860-1941) baptista úttörő, kerületi munkás életrajza c. részt.

72 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 7-102.

73 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, (Nagyvárad: Erdélyi Magyar Baptista Levéltár, é. n.), 3.

74 Id. Elek Dániel, id. Elek Béla, *A Szalárdi Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 1.

75 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 1.

76 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 28. Lásd még az 1.15 „Száz éve már, hogy tart a kegyelem...” 100 éve alakult meg a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet énekkara c. részt.

77 Lásd még az 1.10 Bozsódi Zsigmond (1842-1920) baptista prédikátor és körzeti munkás életrajza c. részt.

78 Kiss László, *Szalárd, mint a Berettyó-menti missziós tájak központja*, kézirat, 2.

bemerítési ünnepély,⁷⁹ 1914-ben az énekkar⁸⁰ megalakulása⁸¹ mellett a korszak jelentősebb gyülekezeti eseményei, amelyek fontos szerepet játszottak a gyülekezet fejlődésében, a következők voltak:⁸² 1919. december 12-én a Szabad Baptista Szövetség első világháború utáni alakuló konferenciája Szalárdon;⁸³ 1929 és 1934 között Dani Lajos gyülekezeti vénként szolgált,⁸⁴ ugyanakkor „*Az Igazság tanúja*” c. baptista folyóirat főszerkesztője volt.⁸⁵ 1933-ban Dani Lajos és felesége munkája által felvirágzik a női kör tevékenysége;⁸⁶ 1934. február 20 és 27 között bibliakurzust tartottak a szalárdi gyülekezetben;⁸⁷ 1935-ben az első világháborúban elkobzott sípok pótlásával az orgona⁸⁸ újbóli használatba került Bóné Gyula és Szabó Gyula által;⁸⁹ 1941. január 25-én a kondorosi fúvóskar⁹⁰ látogatása,⁹¹ melynek hatására 1943-ban megalakult⁹² a szalárdi gyülekezet fúvós zenekara;⁹³ 1941-ben a gyülekezet 50 éves jubileumát tartották.⁹⁴

79 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 27-45.

80 Lásd még az 1.15 „*Száz éve már, hogy tart a kegyelem...*” 100 éve alakult meg a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet énekkara c. részt.

81 Z. I., Örömnapi Bihar-Diószegen és Szalárdon, In: *Az Igazság tanúja*, XX. évfolyam, 5. szám, 72-73.

82 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 44-83.

83 Szövetségünk szervezése, In: *Az Igazság tanúja*, XXIV. évfolyam, 11. szám, 123-128. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 44.

84 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 54-67.

85 Dani Lajos, szalárdi gyülekezeti vén *Az Igazság tanúja* című baptista folyóirat főszerkesztője volt 1929. október és 1934. június közötti időszakban. Lásd: *Az Igazság Tanúja* korabeli számait.

86 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 62.

87 Dani Lajos, Biblia tanfolyam Sălardon, In: *Az Igazság tanúja*, X. évfolyam, 4. szám, (Săcueni: Kiadja a Bihor és Sălaj Baptista Hitközség, 1934. április 15), 3. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 65.

88 Lásd még az 1.15 „*Száz éve már, hogy tart a kegyelem...*” 100 éve alakult meg a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet énekkara c. részt.

89 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2. Id. Elek Dániel, id. Elek Béla, *A Szalárdi Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2.

90 Lásd még az 1.3 „*Dicsérjétek őt kürt-zengéssel...*” *A kondorosi fúvós zenekar missziós útja és a szalárdi fúvóskar megalakulása* c. részt.

91 Kóródi Dániel, Kórúton a felszabadult Kelet-Magyarországon. A kondorosi zenészek misszióútja., In: *A kürt*, II. évfolyam, 3. szám, (Budapest: Baptista Hitközség, 1941. március hó 15), 5.

92 Lásd még a 2.6 *Pünkösdi, a Gyülekezet születésének ünnepe* c. részt.

93 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 91.

94 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 81. A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezetben a jubileumi emlékünnepe 1942. november 15-én volt megtartva, amikor valójában a közösség megalapításának 51. éves jubileumát ünnepelték. Lásd még: A micskei körzet missziómunkája. Jubileumi hálaadó-ünnepély volt Szalárdon, In: *Békehírnök*, 48. évfolyam, 52. szám, (Budapest: Baptista Hitközség, 1942. december 26), 207.

Szolgáló csoportok: 1914-től négyszólamú énekkar,⁹⁵ 1943-tól gyülekezeti fúvós zenekar,⁹⁶ 1941 és 1942 között szájharmonika zenekar.⁹⁷ A gyülekezet 50 éves jubileuma idején, az 1941. évi statisztika szerint a közösségnek 70 tagja volt, és szervezett ifjúsági egyesület is működött.⁹⁸

2. A gyülekezet történelmi fejlődésének második szakasza a kommunizmus éveiben a Bukaresti Baptista Teológiai Szemináriumot végzett lelkipásztorok kora⁹⁹ 1955 és 1992 között.¹⁰⁰ A gyülekezet a következő pásztorok szolgálati tevékenységének nyomán lendült fel: Ónodi Gyula 1955 és 1964 között;¹⁰¹ Horváth Ferenc 1964-től 1969-ig;¹⁰² Zsisku Lajos 1969 és 1970, valamint 1974 és 1975 között;¹⁰³ Zeffler Antal 1970 és 1974, valamint 1975 és 1977 között;¹⁰⁴ Nagy Mihály 1977-től 1979-ig;¹⁰⁵ Für Imre 1980-tól 1984-ig,¹⁰⁶ és Kovács Gyula 1984-től 1992-ig.¹⁰⁷

A gyülekezet vezetője 1940-től 1961-ig Cséki János, 1962-től 1968-ig id. Elek Dániel, 1969-től 1974-ig id. Elek Gyula, 1974-től 1976-ig id. Kerekes Ferenc, 1976-tól 1984-ig Elek Imre, 1982-től 1987-ig Cséki János, 1987-től 1991-ig ifj. Elek Dániel,¹⁰⁸ 1991-től napjainkig Elek Béla.¹⁰⁹ Ebből az időszakból az állami szervek korlátozása miatt csak 20 bemejítési ünnepélyről tudunk, amikor a bemejítést önként kérő személyek a szalárdi gyülekezet tagjai lettek.¹¹⁰

95 Z. I., Örömnep Bihar-Diószegen és Szalárdon, In: *Az Igazság tanúja, XX. évfolyam, 5. szám*, 72-73. Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 33.

96 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 91.

97 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 81.

98 Sz. Hubert János, *A Magyarországi Baptista Gyülekezetek statisztikája, Körzeti statisztika az 1941 évről, Bihar megye Micske*, (Budapest: Magyarországi Baptista Hitközség, 1941), 1-2. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 82.

99 Lásd még az 1.4 A baptizmus megjelenése és fejlődése Szalárd községben c. részt.

100 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 103-176.

101 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 3. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 105-113.

102 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 3. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 114-117.

103 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 3. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 118-119, 125-126.

104 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 3. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 120-124, 127-131.

105 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 3. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 132-137.

106 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 3. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 138-146.

107 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 3. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 147-176.

108 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 3.

109 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 183.

110 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar

A kommunizmus időszakából a következő jelentősebb gyülekezeti események járultak hozzá a közösség fellendüléséhez: 1957-ben az utolsó körzeti szintű szabadtéri bemerítés a Berettyó folyóban;¹¹¹ 1967. február, az orgona¹¹² átépítése;¹¹³ a 70-es évek elején a gyermekkórus megalapítása és működése;¹¹⁴ 1973. május 20. Crişan György vezetésével megalakult a pengetős zenekar;¹¹⁵ 1974-ben imaházfelújítás;¹¹⁶ a lelki ébredés hatására a 70-es években az ifjúsági munka fellendül, és megalapítják az ifjúsági zeneegyüttest;¹¹⁷ 1982-ben ifj. Elek Gyula vezetésével megalakult a gyülekezeti férfikórus;¹¹⁸ a vasárnapi iskolai munka fellendülése;¹¹⁹ 1991. július 21. a kommunizmus bukása utáni első szabadtéri bemerítés a Berettyó folyóban;¹²⁰ 1991. szeptember 8. a gyülekezet¹²¹ 100 éves jubileuma.¹²²

Szolgáló csoportok: 1914-től négyszólamú énekkar,¹²³ 1943-tól gyülekezeti fúvós zenekar,¹²⁴ a 70-es évek kezdetén gyermekkórus,¹²⁵ 1973. májustól pengetős zenekar,¹²⁶ a 70-es évek második felében ifjúsági zeneegyüttes,¹²⁷ 1982-től férfikórus működik.¹²⁸ Az gyüleke-

Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, 103-176.

111 *Bemerítés 1957*, (Szalárd: Kelemen Sándor Tomi dokumentumgyűjteménye, 2011), 1. *Anyakönyv 1979*, kézirat, (Szalárd: Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet Archivuma, é. n.), 28. p.

112 Lásd még az 1.15 „Száz éve már, hogy tart a kegyelem...” 100 éve alakult meg a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet énekkara c. részt.

113 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2. Id. Elek Dániel, id. Elek Béla, *A Szalárdi Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 115.

114 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 121.

115 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 122-123.

116 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 1-2. Id. Elek Dániel, id. Elek Béla, *A Szalárdi Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 125.

117 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 129.

118 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 144.

119 Id. Elek Dániel, id. Elek Béla, *A Szalárdi Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 5. Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 4. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 167.

120 *Anyakönyv 1979*. kézirat, 111-121 p. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 165-166.

121 Lásd még az 1.19 *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 125 éves története* c. részt.

122 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 167-173.

123 Z. I., Örömnep Bihar-Diószegezen és Szalárdon, In: *Az Igazság tanúja, XX. évfolyam, 5. szám*, 72-73. Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 33. Lásd még az 1.15 „Száz éve már, hogy tart a kegyelem...” 100 éve alakult meg a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet énekkara c. részt.

124 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 91.

125 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 121.

126 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 122-123.

127 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 129.

128 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 144.

zet 100 éves jubileuma idején, az 1991. évi statisztika szerint a közösségnek 85 tagja és 25 hozzátartozója, az énekkarnak¹²⁹ 40, a férfikarnak és fúvós zenekarnak 20 tagja volt.¹³⁰ Ekkor merült fel egy új imaház építésének gondolata.¹³¹

3. 1989-ben, a kommunista diktatúra bukását követően a visszakapott vallásszabadság hatására fellendült a misszió, a gyülekezeti élet felvirágzott, növekedésnek indult.¹³² Az 1991. július 21-én a Berettyó folyóban tartott első szabadtéri bemerítéskor 15 személy lett saját kérésére alámerítve Kovács Gyula és Zeffer Béla lelkipásztorok által.¹³³ Ezt újabb három szabadtéri bemerítés követte: 1992-ben a szalárdi,¹³⁴ 1993-ban a szentimrei,¹³⁵ 1995-ben pedig újra a szalárdi magyar baptista gyülekezet¹³⁶ részéről.¹³⁷

Ebben az időszakban a visszakapott vallásszabadság másik rendkívüli hatásaként az ifjúság körében lelki megújulás kezdődött el. Ennek következtében évről-évre újabb bemerítési ünnepélyek következtek. További személyek kérték felvételüket a gyülekezetbe, és lettek alámerítve a Jézus Krisztus példája szerint.¹³⁸ 1992 és 1996 között lelkipásztor hiányában a keresés ideje következett. 1993. október 21-én ifj. Elek Dánielt diakónussá avatták, és gyülekezeti szolgálatra rendelték ki.¹³⁹ A fellendült ifjúsági munka keretein belül megnőtt a keresztyén ifjúsági táborok szerepe (így a Hargita Keresztyén Táboré is) a fiatalság életében.¹⁴⁰ A fellendülő gyermekmunka keretein belül Mierluț Ilona vezetésével beindult a Mosolyklub tevékenysége.¹⁴¹

A vallásszabadság másik pozitív hatásaként fellendült a diakóniai, szociális munka a baptista közösségekben. Így az 1989-es rendszerváltás után megalakult Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetségének keretein belül gyülekezetünkkel közösen és 1992. szeptember 20-án megnyitották Szalárdon¹⁴² a Filadelfia Idősek Otthonát.¹⁴³ Mivel a Bo-

129 Lásd még az 1.15 „Száz éve már, hogy tart a kegyelem...” 100 éve alakult meg a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet énekkara c. részt.

130 Id. Elek Dániel, id. Elek Béla, *A Szalárdi Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 4. Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 4. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 167.

131 Id. Elek Dániel, id. Elek Béla, *A Szalárdi Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 4. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 167.

132 Lásd még az 1.4 *A baptizmus megjelenése és fejlődése Szalárd községben* c. részt.

133 *Anyakönyv 1979*. kézirat, 111-121 p. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 165-166.

134 *Anyakönyv 1979*. kézirat, 124-127 p. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 174-175.

135 *Anyakönyv 1979*. kézirat, 137 p. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 182.

136 Lásd még az 1.19 *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 125 éves története* c. részt.

137 *Anyakönyv 1979*. kézirat, 140-142 p. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 182.

138 *Anyakönyv 1979*. kézirat, 111-121, 124-127, 137, 140-142, 154. p. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 165-167, 174-175, 182.

139 Diakónus avatás Szalárdon, In: *Szeretet, Új sorozat. V. évfolyam, 1. szám*, (Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 1994. január), 12. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 178-179.

140 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 176.

141 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 173-175.

142 Lásd még az 1.17 *A Szalárdi Filadelfia Noom Alapítvány Öregotthonának története* c. részt. Lásd még az 1.17 *A Szalárdi Filadelfia Noom Alapítvány Öregotthonának története* c. részt.

143 Török Bálint, Filadelfia, In: *Szeretet, Új sorozat. III. évfolyam, 11. szám*, (Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 1992 november), 124-125. Lásd még az 1.17 *A Szalárdi Filadelfia Noom Alapítvány Öregotthonának története* c. részt.

zsódi Zsigmond körzeti prédikátor 1920. januárban¹⁴⁴ bekövetkezett halála óta nem lakott Szalárdon körzeti munkás, 1994. május 12-én a gyülekezet elhatározta az 565. szám alatti ingatlan megvásárlását állandó lelkipásztori szolgálati lakás céljából, ami hamarosan meg is valósult.¹⁴⁵

A közösség elhatározta egy új imaház építését is, ebből a célból id. Elek Gyulától megvásárolta meg a helység központjában található Béres-házat,¹⁴⁶ majd 1997 novemberében ünnepélyes alapkövetéssel¹⁴⁷ megkezdődött az építkezés Tötös János lelkipásztor szolgálati ideje alatt.¹⁴⁸ Az építkezés 2007. június 3-án tartott imaházmegnyitóval ért véget,¹⁴⁹ Nagy István lelkipásztor szolgálata idején.¹⁵⁰ 1996-tól Tötös János lett a gyülekezet lelkipásztora, és ezzel megalakult a szalárdi körzet Szalárd, Szentjobb, Hodos, Újfegyvernek és a Filadelfia Öregotthon részvételével.¹⁵¹

Ebben az időben a körzetben a roma nép között végzett munka révén két új gyülekezet indult el,¹⁵² és két új imaház lett vásárolva (Szalárdon és Hegyközszentmiklóson) külföldi segítséggel. Ennek a munkának eredményeként sokan csatlakoztak az újonnan indult közösségekhez, és lettek bemeztve az elkövetkeztó években tartott ünnepektégen. 2004. szeptember 26. Nagy István lelkipásztor szalárdi munkájának kezdete,¹⁵³ valamint a 2007. június 3-án tartott imaházmegnyitó¹⁵⁴ után a gyülekezet növekedésének egy új szakasza kezdődött el.¹⁵⁵

Újabb lendületet kapott a gyermekmunka nyári angol nyelvhetek, gyermekbibliahetek, ifjtúsági keresztyén táborok, ifjtúsági evangelizációs hetek szervezésével.¹⁵⁶ Dóczi Tibor, Kiss Lehel és más teológusok segítségével Nagy István lelkipásztor és Kelemen Sándor Tomi a fiatalok között végzett munkája 2008. májtusától új kezdetet hozott az ifjtúság és a gyülekezet életében.¹⁵⁷ A következtó években újabb személyek kérték bemeztésüket, és csatlakoztak a szalárdi baptista közösséghez.¹⁵⁸

Ebben az időszakban Nagy István lelkipásztor a roma nép között végzett munkájának

144 Kelemen Sándor Tomi, *Bozsódi Zsigmond rövid életrajza*, kézirat, 3.

145 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 179-180.

146 Uo. 180-181.

147 Uo. 185.

148 Uo. 183-188.

149 Szilágyi László, Megnyitó ünnepély Szalárdon, In: *Szeretet, Új sorozat. XVIII. évfolyam, 7. szám*, (Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 2007. július), 4. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 192-193.

150 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 188-199.

151 Mierlüt Ilona, Egy új körzet elindulása, In: *Szeretet, Új sorozat. VII. évfolyam, 7. szám*, (Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 1996. július), 11. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 183. Lásd még az *1.17 A Szalárdi Filadelfia Noom Alapítvány Öregotthonának története* c. részt.

152 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 187-188.

153 Nagy István, Kettős ünnep Szalárdon, In: *Szeretet, Új sorozat. XV. évfolyam, 11. szám*, (Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 2004. november), 4. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 189-190.

154 Szilágyi László, Megnyitóünnepély Szalárdon, In: *Szeretet, Új sorozat. XVIII. évfolyam, 7. szám*, 2007. július, 4. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 192-193.

155 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 193-199.

156 Uo. 193, 195.

157 Uo. 194.

158 Uo. 194-197.

eredményeként újabb személyek merítkeztek be, és csatlakoztak a korábban újonnan indult roma gyülekezetekhez.¹⁵⁹ Az anyagyülekezet fejlődéséhez hozzájárultak a következő jelentősebb rendezvények: evangélizációk, hitmélyítő alkalmak, 2011-ben a Házastársak Konferenciájának szervezése,¹⁶⁰ valamint a Szalárdiak Találkozójával együtt megünnepeztük¹⁶¹ a gyülekezet 120 éves jubileumát,¹⁶² amely alkalmából a közösség könyv formában kiadta¹⁶³ a gyülekezet 120 éves történetét „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” címmel.¹⁶⁴ A könyv szerzői: Kelemen Sándor Tomi és Nagy István.¹⁶⁵

Kelemen Sándor Tomi, Nagy István:
 „*Rejtett dolgokat szólok a régi
 időből...*” c. könyv, amely a szalárdi
 baptista közösség 120 éves történetét
 dolgozza fel.

¹⁵⁹ Uo. 197-198.

¹⁶⁰ Kelemen Sándor Tomi, Házastársak konferenciája Szalárdon, In: *Szeretet, Új sorozat. XXII. évfolyam, 11. szám*, (Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 2011. november), 4.

¹⁶¹ Lásd még az 1.2 *Kettős ünnep a szalárdi gyülekezetben* c. részt.

¹⁶² Kelemen Sándor Tomi, Kettős ünnep a szalárdi gyülekezetben, In: *Szeretet, Új sorozat. XXII. évfolyam, 10. szám*, (Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 2011. október), 4-5.

¹⁶³ Kiss Lehel, Könyvajánló, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből*”, In: *Szeretet, Új sorozat. XXII. évfolyam, 10. szám*, (Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 2011. október), 5.

¹⁶⁴ Lásd még az 5.1 *Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez, Első kiadás* c. részt.

¹⁶⁵ Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „*Rejtett dolgokat szólok a régi időből...*” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, (Szalárd: Kiadja a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet, 2011), 1-209.

1992-től 1996-ig lelkipásztor hiányában a keresés ideje alatt Kovács Gyula lelkipásztor, Hajas Miklós Krasznáról, Ivánitzki István, Baricsán István, Nagy-Kasza Lőrinc Szatmárról, Hoble János Micskéről és Nagy Károly Magyarlónáról segítették a pásztori munkát a közösségben.¹⁶⁶ Lelkipásztorok: Tötös János, 1996. április 28-tól, 2003 július 31-ig;¹⁶⁷ Szűcs Sándor Biharról, mint ügyvezető lelkipásztor, 2003. augusztus 1-től, 2004. szeptember 25-ig;¹⁶⁸ Nagy István, 2004. szeptember 26-tól, 2011. szeptember 4-ig.¹⁶⁹

A rendszerváltás utáni kor jelentősebb gyülekezeti eseményei: 1992. szeptember 20-án a Filadelfia Öregotthon megnyitása;¹⁷⁰ 1993. október 21-én ifj. Elek Dániel diakónussá avatása;¹⁷¹ 1994. májusában pásztori lakás vásárlás;¹⁷² 1996. április 28-án a szalárdi körzet megalkakulása; Tötös János pásztori beiktatása;¹⁷³ 1997-ben ünnepélyes alapkövetétel,¹⁷⁴ imaház-építés megkezdése;¹⁷⁵ 2000 a szalárdi és hegyközszenkmiklósi roma imaházmegnyitó; 2004. szeptember 26-án Nagy István pásztori beiktatása;¹⁷⁶ 2007. június 3-án imaházmegnyitó;¹⁷⁷ 2007. december 15-én missziókerületi konferencia Szalárdon; 2008. május 18-án új kezdet az ifjúságban;¹⁷⁸ 2009. június 21-én teológiai tanévzáró Szalárdon;¹⁷⁹ 2011. július 9-10-én házastársak konferenciája;¹⁸⁰ 2011. augusztus 21-22-én a gyülekezet 120 éves jubileuma¹⁸¹ és a gyülekezet krónikája megjelenik könyv formában.¹⁸² Ebben az időszakban 19 bemeztítési ünnepet tartottak,¹⁸³ amiből 5 a roma misszióban történt.¹⁸⁴

166 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 178.

167 Uo. 183-188.

168 Uo. 188.

169 Uo. 188-199.

170 Török Bálint, Filadelfia, In: *Szeretet, Új sorozat. III. évfolyam, 11. szám*, 1992 november, 124-125. Lásd még az 1.17 *A Szalárdi Filadelfia Noom Alapítvány Öregotthonának története* c. részt.

171 Diakónus avatás Szalárdon, In: *Szeretet, Új sorozat. V. évfolyam, 1. szám*, 1994. január, 12. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 178-179.

172 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 179-180.

173 Mierlüt Ilona, Egy új körzet elindulása, In: *Szeretet, Új sorozat. VII. évfolyam, 7. szám*, 1996. július, 11. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 183.

174 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 185.

175 Uo. 185-186.

176 Nagy István, Kettős ünnep Szalárdon, In: *Szeretet, Új sorozat. XV. évfolyam, 11. szám*, 2004. november, 4.

Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 189-190.

177 Szilágyi László, Megnyitóünnepély Szalárdon, In: *Szeretet, Új sorozat. XVIII. évfolyam, 7. szám*, 2007. július, 4. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 192-193.

178 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 194.

179 Szilágyi László, Teológiai tanévzáró Szalárdon, In: *Szeretet, Új sorozat. XX. évfolyam, 7. szám*, (Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 2009. július), 1, 6.

180 Kelemen Sándor Tomi, Házastársak konferenciája Szalárdon, In: *Szeretet, Új sorozat. XXII. évfolyam, 11. szám*, (Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 2011. november), 4.

181 Kelemen Sándor Tomi, Kettős ünnep a szalárdi gyülekezetben, In: *Szeretet, Új sorozat. XXII. évfolyam, 10. szám*, (Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 2011. október), 4-5.

182 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, (Szalárd: Kiadja a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet, 2011), 1-209.

183 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 177-199.

184 Uo. 187-188, 197-198.

Szolgáló csoportok: 1914-től négyszólamú énekkar,¹⁸⁵ 1943-tól fúvós¹⁸⁶ zenekar,¹⁸⁷ 1973. májustól pengetős zenekar,¹⁸⁸ megszakításokkal 2007-ig, 1982-től férfikórus működik a 90-es évek végéig,¹⁸⁹ 2008-tól újra megalakult az ifjúsági énekcsoport és zeneegyüttes.

A gyülekezetnek a 120 éves jubileum idején 117 bemeztett¹⁹⁰ tagja volt.

Jelenleg Kovács Gyula nyugalmazott szalontai lelkipásztor az ügyintéző.¹⁹¹

A gyülekezet vezetősége a következő személyekből áll: id. Elek Béla gyülekezeti elöljáró, Hofman András jegyző, Gergely Mihály pénztáros, id. Elek András bizottsági tag, Mierlű József bizottsági tag, id. Elek János bizottsági tag.¹⁹²

Az énekkarnak 35,¹⁹³ a fúvós zenekarnak 21 tagja van.¹⁹⁴ A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet¹⁹⁵ körzetéhez tartozó gyülekezetek¹⁹⁶ a következők: Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet, Szalárdi Roma Baptista Gyülekezet, Hodosi Magyar Baptista Gyülekezet, Szentjobbi Magyar Baptista Gyülekezet, Hegyközszenmiklósi Roma Baptista Gyülekezet, Poklosteleki Magyar Baptista Gyülekezet,¹⁹⁷ Filadelfia Noom Öregotthon.¹⁹⁸

Kelemen Sándor Tomi,
Szalárd, 2012. március 3.

185 Z. I., Örömap Bihar-Diószenen és Szalárdon, In: *Az Igazság tanúja, XX. évfolyam, 5. szám*, 1914. március 1, 72-73.

186 Lásd még az 1.3 „Dicsérjétek őt kürt-zengéssel...” *A kondorosi fúvós zenekar missziós útja és a szalárdi fúvóska megalakulása*. c. részt.

187 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 91.

188 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 122-123.

189 Kiss László, *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája*, kézirat, 2. Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 144.

190 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 199, xxiii.

191 Uo. 147-176.

192 Uo. xxvii.

193 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, xxix. Lásd még az 1.15 „Száz éve már, hogy tart a kegyelem...” *100 éve alakult meg a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet énekkara* c. részt.

194 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, xxx.

195 Lásd még az 1.19 *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 125 éves története* c. részt.

196 Borzási István, *Bibliaolvasó Vezérfonal 2011*, (Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 2010), ad. loc.

197 Kelemen Sándor Tomi, Nagy István, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” *Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez*, 198-199.

198 Török Bálint, Filadelfia, In: *Szeretet, Új sorozat. III. évfolyam, 11. szám*, 1992 november, 124-125. Lásd még az 1.17 *A Szalárdi Filadelfia Noom Alapítvány Öregotthonának története* c. részt.

Bibliográfia

Anyakönyv 1979. kézirat, Szalárd: Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet Archivuma.

Baptisták – Anyakönyv a felvettekről. kézirat, Szalárd: a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet Archivuma.

Bemerítés 1957. Szalárd: Kelemen Sándor Tomi dokumentumgyűjteménye, 2011.

Bereczki Lajos, szerk. *„Krisztusért járva követségben”.* Budapest, Baptista Kiadó, 1996.

Borzási István (szerk.). *Bibliaolvasó Vezérfonal 2011.* Nagyvárad, Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 2010.

Borzási István. *„Emlékezzél meg az ősidőkről!”* Nagyvárad, Emánuel Egyetemi Kiadó, 2010.

Gerzsenyi László, Miklya Luzsányi Mónika. *Mindeddig... az első magyarországi baptista gyülekezet története,* Budapest: Harmat - Wesselényi utcai Baptista Gyülekezet, 2007.

id. Elek Dániel, id. Elek Béla. *A Szalárdi Baptista Gyülekezet krónikája.* kézirat, Szalárd: a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet Archivuma, 1991.

Kelemen Sándor Tomi. *Bozsódi Zsigmond rövid életrajza.* kézirat, Szalárd, Kelemen Sándor Tomi dokumentumgyűjteménye, 2012. június 8.

Kelemen Sándor Tomi, Nagy István. *„Rejtett dolgokat szólok a régi időből...” Adalékok a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet 120 éves történetéhez.* Szalárd, Kiadja a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet, 2011.

Kirner A. Bertalan. *Kornya Mihály baptista úttörő paraszt-apostol krónikája.* Budapest: Felelős kiadó Fortin László, 1990.

Kiss László. *Alaffi Zsigmond életrajza bemutatásának századik évfordulójára.* kézirat, Nagyvárad, Erdélyi Magyar Baptista Levéltár, é. n.

Kiss László. *A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet krónikája.* kézirat, Nagyvárad, Erdélyi Magyar Baptista Levéltár, é. n.

Kiss László. *Krónika, a Hegyközszentimrei Magyar Baptista Gyülekezet megalakulásának története.* kézirat, Nagyvárad, Erdélyi Magyar Baptista Levéltár, é.n.

Kiss László. *Szalárd, mint a Berettyó-menti missziós tájak központja.* kézirat, Nagyvárad, Erdélyi Magyar Baptista Levéltár, 1991.

Meyer Henrik. *Önéletrajz.* kézirat, Budapest, Magyarországi Baptista Egyház Levéltára.

Zeffer Antal. *Hegyközszentimrei krónika, Emlékirat!* kézirat, Nagyvárad, Erdélyi Magyar Baptista Levéltár, é. n.

Zeffer Antal. *Id. Sámsoni István prédikátor életrajza.* kézirat, Nagyvárad, Erdélyi Magyar Baptista Levéltár, é. n.

Folyóiratokban megjelent cikkek

Az Igazság tanúja. 1929. október és 1934. június között megjelent lapszámai.

A micskei körzet missziómunkája. Jubileumi hálaadó-ünnepély volt Szalárdon. In: *Béke-hírnök*, 48. évfolyam, 52. szám. Budapest: Baptista Hitközség, 1942. december 26.

Dani Lajos. Biblia tanfolyam Sălardon. In: *Az Igazság tanúja*, X. évfolyam, 4. szám. Săcueni: Kiadja a Bihor és Sălaj Baptista Hitközség, 1934. április 15.

Diakónus-avatás Szalárdon. In: *Szeretet, Új sorozat*. V. évfolyam, 1. szám. Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 1994. január.

Kelemen Sándor Tomi. Házastársak konferenciája Szalárdon. In: *Szeretet, Új sorozat*. XXII. évfolyam, 11. szám. Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 2011. november.

Kelemen Sándor Tomi. Kettős ünnep a szalárdi gyülekezetben. In: *Szeretet, Új sorozat*. XXII. évfolyam, 10. szám. Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 2011. október.

Kiss Lehel. Könyvajánló, „Rejtett dolgokat szólok a régi időből”. In: *Szeretet, Új sorozat*. XXII. évfolyam, 10. szám. Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 2011. október.

Kóródi Dániel. Körúton a felszabadult Kelet-Magyarországon. A kondorosi zenészek misszióútja. In: *A kürt*, II. évfolyam, 3. szám. Budapest: Baptista Hitközség, 1941. március hó 15.

Meyer Henrik. Kornya Mihály. In: *Az Igazság tanúja*, XXIII. évfolyam, 2. szám. Budapest: Kiadja a Magyarországi Baptista Szövetség, 1917. január 15.

Mierluț Ilona. Egy új körzet elindulása. In: *Szeretet, Új sorozat*. VII. évfolyam, 7. szám. Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 1996. július.

Nagy István. Kettős ünnep Szalárdon. In: *Szeretet, Új sorozat*. XV. évfolyam, 11. szám. Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 2004. november.

Szilágyi László. Megnyitóünnepély Szalárdon. In: *Szeretet, Új sorozat*. XVIII. évfolyam, 7. szám. Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 2007. július.

Szilágyi László. Teológiai tanévzáró Szalárdon. In: *Szeretet, Új sorozat*. XX. évfolyam, 7. szám. Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 2009. július.

Szövetségünk szervezése. In: *Az Igazság tanúja*, XXIV. évfolyam, 11. szám. Budapest: Kiadja a Magyarországi Baptista Szövetség, 1918. június 1.

Török Bálint. Filadelfia. In: *Szeretet, Új sorozat*. III. évfolyam, 11. szám. Nagyvárad: Kiadja a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége, 1992 november.

Z. I. Örömnapi Bihar-Diószege és Szalárdon. In: *Az Igazság tanúja*, XX. évfolyam, 5. szám. Budapest: Kiadja a Magyarországi Baptista Szövetség, 1914. március 1.

Statisztikák

Sz. Hubert János. *A Magyarországi Baptista Gyülekezetek statisztikája, Körzeti statisztika az 1941 évről, Bihar megye Micske*. Budapest: Magyarországi Baptista Hitközség, 1941.

Megjelent:

Kelemen Sándor Tomi: „*A Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet rövid története*” címmel,

– a Magyarországi Baptista Egyház hivatalos honlapján,

<https://www.baptist.hu/szalardi-magyar-baptista-gyulekezet-rovid-tortenete>

– a szerző írásait tartalmazó személyes weboldalon,

<http://www.kelemensandortomi.tk/a-szalardi-magyar-baptista-gyulekezet-rovid-toertene,-2011.-08..html>

– a Szalárdi Magyar Baptista Gyülekezet hivatalos weboldalon. 2011.

www.szalard.ro